

CODE : 35T LOPH
(EN/AS/BN/BD)

2025

LOGIC AND PHILOSOPHY
(Theory)

Full Marks : 100

Pass Marks : 30

Time : Three hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

Q. No. 1 carries 1 mark each.....	1×12=12
Q. Nos. 2-13 carry 2 marks each.....	2×12=24
Q. Nos. 14-23 carry 4 marks each.....	4×10=40
Q. Nos. 24-27 carry 6 marks each.....	6×4=24
	<hr/>
	Total = 100

1. Give very short answers : (any twelve)

1×12=12

অতি চমু উত্তৰ দিয়া : (যিকোনো বাবটাব)

অতি সংক্ষিপ্ত উত্তৰ দাও : (যে-কোনো বাবটাব)

জোৰোদ সুন্দ' ফিননায় হো : (জায়খিজায়া মোনব্ৰৈনি)

(a) What is the ideal of Logic?

তৰ্কবিজ্ঞানৰ আদৰ্শ কি?

সত্যতা

তৰ্কবিজ্ঞানৰ আদৰ্শ কী?

জুক্তি বিগিয়াননি আদ'সঁআ মা?

(b) 'The conclusion of unscientific induction is certain' — Is it true?

অবৈজ্ঞানিক আগমনৰ সিদ্ধান্ত নিশ্চিত' — এইটো সত্য নে?

'অবৈজ্ঞানিক আগমনৰ সিদ্ধান্ত নিশ্চিত' — এটা কি সত্য?

'বিগিয়াননি নডি দাজাবথাই থিরাংথাই থিখালামনায়া রেখা' — বেয়ো থাৰ না?

(c) Does Analogy depend on the Law of Causation?

সাদৃশ্যমূলক অনুমানে কাৰ্যকাৰণ বিধিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে নে?

সাদৃশ্যমূলক অনুমান কাৰ্যকাৰণ বিধিৰ উপৰে নিৰ্ভৰ কৰে কি?

মহৰসেআ জাথাইযাৰি খ্ৰান্থিনি মায়াব সোনারো না?

(d) 'The ground of Induction is the result of induction' — Who made this statement ?

'আগমনৰ ভিত্তিয়েই আগমনৰ ফল' — কথাষাৰ কোনে কৈছিল? *ফিলে*

'আগমনেৰ ভিত্তিয়েই আগমনেৰ ফল' — এই উক্তিটি কে কৰেছিলেন?

'দাজাৰথাইনি বিথায়ানো দাজাৰথাইনি ফিথাই' — বে বুথিখৌ সোৱ বুদৌমোন?

(e) Are non-voluntary actions regarded as objects of moral judgement ?

অনৈচ্ছিক ক্ৰিয়াসমূহক নৈতিক বিচাৰৰ বিষয়বস্তু হিচাপে গ্ৰহণ কৰা হয় নে?

অনৈচ্ছিক ক্ৰিয়াসমূহকে কি নৈতিক বিচাৰেৰ বিষয়বস্তু হিচাবে গ্ৰহণ কৰা হয়?

गाव गोसो जायि मावनाय 'हाबाफोरखौ आखलनि सोमोन्दै बिसोरनि मावबिथांखि खालामनाय जायो नामा ?

(f) Name the theory which states that the external world can be directly known.

বাহ্য জগতখন প্ৰত্যক্ষভাৱে জানিব পৰা যায় বুলি প্ৰকাশ কৰা মতবাদটোৰ নাম লিখা।

বাহ্যিক জগতকে প্ৰত্যক্ষভাৱে জানতে পাৰা যায় বলে প্ৰকাশিত মতবাদটিৰ নাম লেখো।

बायजो मुलुगखौ थोंजोङ्गै मिथिनो मोनो होनना फोरमायनाय बुंफोरथिनि मुं लिर।

(g) 'Electricity is a fluid' — What type of hypothesis is this ?

'বিদ্যুৎ একজাতীয় তৰল পদাৰ্থ' — এইটো কেনেধৰণৰ প্ৰকল্প?

'বিদ্যুৎ একটি তৰল পদাৰ্থ' — এটি কী ধৰণেৰ প্ৰকল্প?

'मोल्लिबआ जाथोसे लावलाव मुवा' — बेयो मा रोखोमनि सान मोनदांथि ?

(h) What, according to Indian Philosophy, is the Supreme and Ultimate end of human life ?

ভাৰতীয় দৰ্শন অনুযায়ী মানৱ জীৱনৰ চৰম লক্ষ্য বা আদৰ্শ কি?

ভাৰতীয় দৰ্শন অনুযায়ী মানবজীৱনৰ চৰম লক্ষ্য বা আদৰ্শ কী?

भारतारि सान्थौ बादिंयै सुबुं जिउनि जौसिन आरो जोबथा थांखिजानाया मा?

(i) 'Primary qualities are the necessary properties of an object' — Is it true ?

'মূখ্য গুণবোৰ বস্তুৰ অনিবাৰ্য ধৰ্ম' — কথাষাৰ সত্য নে?

'প্ৰাথমিক গুণাবলী হল একটা বস্তুৰ প্ৰয়োজনীয় বৈশিষ্ট্য' — কথাটি কি সত্য?

'गुदि गुनफोरा बेसादनि गोनांथार धोरोम' — बाध्याया थार ना?

(j) What does the external aspect of Religion refer to ?

ধৰ্মৰ বাহ্যিক দিশটোৱে কি বুজায়?

ধৰ্মৰ বাহ্যিক দিকটি কী বোঝায়?

धोरोमनि बायजोआरि दिगआ मा फोरमायो?

(k) 'Ethics is a positive science' — Is it true ?

'নীতিশাস্ত্ৰ বিষয়নিষ্ঠ বিজ্ঞান' — কথাষাৰ সত্য নে?

'নীতিশাস্ত্ৰ বিষয়নিষ্ঠ বিজ্ঞান' — কথাটি কি সত্য?

'बोसोन बिगियाना मिथिंगायारि बिगियान' — बाध्याया थार ना?

(l) On which canon of elimination is the method established?

অপসারণৰ কোনটো সূত্রৰ ওপৰত অস্থায়ী পদ্ধতি প্রতিষ্ঠিত?

অপসারণৰ কোন সূত্রটিৰ উপরে অস্থায়ী পদ্ধতি প্রতিষ্ঠিত?

एंगारनायनि मावे ख्रान्थिनि सायाव गोरोबथा आदबआ गायसनजादों ?

(m) What is the third stage of hypothesis?

প্রকল্পৰ তৃতীয় স্তৰটো কি?

প্রকল্পৰ তৃতীয় স্তৰটি কী?

सान मोनदांथिनि थामथि थाख्त्रोआ मा ?

(n) Does the Method of Difference yield a certain conclusion?

ব্যতিরেকী পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগে এটা নিশ্চিত সিদ্ধান্ত দিয়ে নে?

ব্যতিরেকী পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগ কি একটি নিশ্চিত সিদ্ধান্ত দেয়?

फारागथि आदबनि बाहायनाया मोनसे थिख्रालामनाय थिरांथाइ होयो ना ?

2. What do you mean by 'Induction proper'?

2

'প্রকৃত আগমন' বুলিলে কি বুজা?

'প্রকৃত আগমন' বলতে কী বোঝা?

'दाजाबथाइ आरजाथाव बुझेल्ला मा बुजियो ?

Or / নাইবা / অথবা / এবা

Why is the conclusion of Scientific Induction certain? 2

বৈজ্ঞানিক আগমনৰ সিদ্ধান্ত কিয় নিশ্চিত?

বৈজ্ঞানিক আগমনেৰ সিদ্ধান্ত কেন নিশ্চিত?

'বিগিয়ানারি আরजाथावनि' थिरांथाइया मानो थि खलामनाय?

3. Give an example of 'Plurality of Causes'. 2

'नाना कारणवाद'ৰ এটি উদাহৰণ দিয়া।

'नाना कारणवाद'-এर एकटि उदाहरण दाओ।

'जाहोनफोरनि गोबां अनजिमा'नि मोनसे बिदिन्थि हो।

Or / नাইबा / अथवा / एबा

Give an example of positive condition. 2

सदर्थक उपकरणेर एटि उदाहरण दिय।

सदर्थक उपकरणेर एकटि उदाहरण दाओ।

मोजां थासारिनि मोनसे बिदिन्थि हो।

4. Mention any two characteristics of experiment. 2

परीक्षणर यिकोनो दुटा वैशिष्ट्य लिखा।

परीक्षणर ये-कोनो दुटि वैशिष्ट्य लेखो।

आनजाद नायनायनि जायख्रिजाया मोननै आखुथाइ लिर।

5. Give a concrete example of the Method of Residues. 2

পৰিশেষ পদ্ধতিৰ এটা বাস্তৱ উদাহৰণ দিয়া।

অবশিষ্টাংশ পদ্ধতিৰ একটা বাস্তৱ উদাহৰণ দাও।

আৱা থালানাথ আদৰনি মৌনসে মৌগথাভ্জরি বিদিন্থি হৌ।

6. Why is the Idealism of Leibnitz called Pluralistic Idealism? 2

লাইবনিজৰ ভাববাদক কিয় বহুত্ববাদী ভাববাদ বুলি কোৱা হয়?

লিবনিজ-এৰ ভাববাদকে বহুত্ববাদী ভাববাদ কেন বলা হয়?

লাইবনিজনি আদ 'শৰ্ভাদন্থৌ মানৌ 'ৰাংব্ৰাণ্থিআরি আদ 'শৰ্ভাদ' হৌননা বুনায় জায়ো?

Or / নাইবা / অথবা / এৰা

Write any two characteristics of Objective Idealism. 2

বস্তুগত ভাববাদৰ যিকোনো দুটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

বস্তুগত ভাববাদেৰ যে-কোনো দুটি বৈশিষ্ট্য লেখো।

মুৱায়াৰি আদ 'শৰ্ভাদনি জায়খ্ৰিজায়া মৌনসে আখ্ৰুথাই লিৱ।

7. What do you mean by 'moral obligation'? 2

'নৈতিক বাধ্যতাবোধ' বুলিলে কি বুজা?

'নৈতিক বাধ্যতাবোধ' বলতে কী বোধো?

'আখ্ৰল সৌমোন্ঠে মাৱথানৌ গৌনা' বুজ্জোলা মা বুজিয়ো?

Or / नहिवा / अथवा / एवा

What is Voluntary action ?

2

ऐच्छिक क्रिया काक बोले?

ऐच्छिक क्रिया काके बोले?

गाव गोसो जाना मावनाय हावा माखौं बुडे?

8. Write two characteristics of Naive Realism.

2

सबल वास्तुवादर दुटा वैशिष्ट्य लिखा।

सरल वास्तुवादर दुटा वैशिष्ट्य लेखो।

गोरलै मोगथां खान्थिनि मोननै आखुथाइ लिर।

9. Mention any two conditions of a valid hypothesis.

2

वैध प्रकल्पर यिकोनो दुटा चर्त उल्लेख करा।

एकटा वैध प्रकल्पर ये-कोनो दुटा शर्त उल्लेख करो।

जुक्ति गोनां सान मोनदांथिनि जायखिजाया मोननै सर्थफोर मख'।

10. Who is regarded as the Father of Modern Philosophy? What is his famous saying?

1+1=2

आधुनिक दर्शनर पितृस्वरूप वुलि काक अभिहित करा हर? तेउंर विख्यात उक्तिटो कि?

आधुनिक दर्शनर पितृस्वरूप बले काके अभिहित करा हर? तौर विख्यात उक्तिटि की?

गोदान मुगानि सान्थौनि बिफामहर होनना सोरखौं गनायनाय जायो? बिनि मुदांखा बुंथिनाया मा?

11. What is Secondary Quality ? Give an example

10/1/2

श्रीम उम काके बोलो। एति उदाहरण दिया *omam*

श्रीम उम काके बोलो। एकांति उदाहरण दाओ

मेजेरार मून माखौ बूडो ? मोनसे विदिन्धि हो ?

12. Define Hypothesis.

2

प्रकल्लर संज्जा दिया।

प्रकल्लर संज्जा दाओ।

सान मोनदांथिनि बुंफुरलु हो।

Or / नहिवा / अथवा / एवा

Give an example of Hypothesis concerning collection.

परिपार्श्विक संस्थिति सम्पर्कीय प्रकल्लर एति उदाहरण दिया।

परिपार्श्विक संस्थिति सम्पर्कीय प्रकल्लर एकांति उदाहरण दाओ।

थाम्मारि म्माजायनाय सोमोन्दांनि सान मोनदांथिनि मोनसे विदिन्धि हो।

13. Give a concrete example of Method of Agreement and Difference.

2

मिः अग्रही वार्तिरेकी पद्धति एति वास्तव उदाहरण दिया।

मिः अग्रही वार्तिरेकी पद्धति एकांति वास्तव उदाहरण दाओ।

मोगन्था आरौ फागर्गाथ आदन्नि मोनसे मोगथाडाग विदिन्धि हो।

1-4. Write any four characteristics of Analogy.

সাদৃশ্যমূলক অনুমানৰ যিকোনো চাৰিটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

সাদৃশ্যমূলক অনুমানের যে-কোনো চারটি বৈশিষ্ট্য লেখো।

महरसेनि जायखिजाया मोनरै आखुथाइ लिर।

Or / নহিবা / অথবা / एबा

Define Bad Analogy with an example.

এটা উদাহরণসহ দুঃসাদৃশ্যানুমানৰ সংজ্ঞা দিয়া।

একটি উদাহরণসহ असৎ सাদृश्यानुमानের সংজ্ঞা দাও।

मोनसे बिदिन्थिजों गाञ्जि महरसेनि बुंफुरलु हो।

15. Distinguish between 'Hypothesis concerning agent' and 'Hypothesis concerning law'.

'कर्ता सम्पर्कीय प्रकल्प' आरु 'नियम सम्पर्कीय प्रकल्प' ब माजत पार्थक्य निर्णय कबा।

'प्रतिनिधि सम्पर्कीय प्रकल्प' एवं 'नियम सम्पर्कीय प्रकल्प' र मध्ये पार्थक्य निर्णय करो।

थान्दै सोमोन्दोनि सान मोनदांथि आरो आयेन सोमोन्दोनि सान मोनदांथिनि गेजेराव फाराग दिहुन।

16. Write a short note on Non-moral action.

অ-নৈতিক ক্রিয়াৰ ওপৰত এটি চমু টোকা লিখা।

অনৈতিক ক্রিয়ার উপরে একটি সংক্ষিপ্ত टीका लेखो।

आखल सोमोन्दै नडि हाबानि सायाव सुंद' बेखेवथि लिर।

2+2=

4

4

Or / नहिवा / अथवा / एवा

Is Ethics a practical science? Explain briefly.

4

नीतिविज्ञान प्रायोगिक विज्ञान হয় নে? চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

নীতিবিজ্ঞান কি প্ৰয়োগিক বিজ্ঞান? সংক্ষেপে ব্যাখ্যা কৰো।

बोसोन बिगियाना बाहाय बिगियान नंगौ ना? सुंद'यै बेखेव।

17. State four characteristics of observation.

4

নিৰীক্ষণৰ চাৰিটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা।

নিৰীক্ষণৰ চাৰিটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰো।

नोजोर होनयनि मोनब्रै आखुथाइ मख'।

18. 'Esse est percipi' — Explain briefly the statement.

4

'अस्तित्व प्रत्यक्ष निर्भर' — कथाबाब चमुकै व्याख्या कर्वा।

'अस्तित्व प्रत्यक्ष-निर्भर' — उक्तिटि संक्षेपे व्याख्या कर्वा।

'मुवानि थाथाइथिया मोनदांथिनि सायाव सोनारनाय' — बाग्ना खोन्दोखौ सुंद'यै बेखेव।

19. Write any four definitions of Religion.

4

ধৰ্মৰ যিকোনো চাৰিটা সংজ্ঞা লিখা।

ধৰ্মৰ যিকোনো চাৰিটা সংজ্ঞা লেখো।

दोहोरोमनि जायखिजाया मोनब्रै बुंफुरलु लिर।

Or / नईवा / अथवा / एवा

'Morality is the source of religion' — Discuss this view. 4

'नैतिकताई धर्मर उ॒त्स' — ई म॒त॒टो आ॒लो॒च॒ना क॒वा।

'नैतिकताई धर्मर उ॒त्स' — ई म॒त॒टि आ॒लो॒च॒ना क॒रो।

'बोसोन ख्रान्थिया दोहोरोमनि फुंखा' — बे बुंथिख्रौ सावराय।

20. Write any four characteristics of Scientific Realism. 4

बैज्ञानिक वास्तुबवादर यिको॒नो च॒रि॒टा वैशि॒ष्ट्य लि॒खा।

बैज्ञानिक वास्तुबवादर ये-को॒नो च॒रि॒टि वैशि॒ष्ट्य ले॒खो।

बिगियानारि मोगथां ख्रान्थिनि जायख्रिजाया मोनरै आखुथाइ लिर।

21. State two advantages and two disadvantages of Method of Agreement. 2+2=4

अग्रयी पद्धतिर दु॒टा सु॒विधा आरु दु॒टा अ॒सु॒विधा उ॒ल्लेख॑ क॒वा।

अग्रयी पद्धतिर दु॒टि सु॒विधा ए॒व॒ं दु॒टि अ॒सु॒विधा उ॒ल्लेख॑ क॒रो।

गोरोबथा आदबनि मोनरै ख्रान्थि आरो मोनरै असुबिदाख्रौ मख'।

Or / नईवा / अथवा / एवा

What is 'practical imperfection' of the Method of Agreement? 4

अग्रयी पद्धतिर 'वा॒र॒हा॒रि॒क अ॒प॒ूर्ण॒ता' कि॒?

अग्रयी पद्धतिर 'वा॒य॒व॒हा॒रि॒क अ॒प॒ूर्ण॒ता' की॒?

गोरोबथा आदबनि 'वा॒हा॒य॒थि॒यारि आ॒बुंथि गै॒यि॒या मा॒?

22. How does Hegel describe the nature of the Absolute? 4

হেগেলে পৰমসত্ত্বাৰ স্বৰূপ কিদৰে ব্যাখ্যা কৰিছে?

হেগেল পৰমসত্ত্বাৰ স্বৰূপ কীভাবে ব্যাখ্যা কৰেছেন?

হেগেল আ জোৰথা আদ'ৰ্শবাদনি মহরखौ मार्बौरे बेखेवदों?

23. What is 'Moksa', according to Indian Philosophy? What are the three paths to attain 'Moksa'? 2+2=4

ভাৰতীয় দৰ্শন অনুযায়ী 'মোক্শ' কি? 'মোক্শ' লাভৰ তিনিটা পথ বা মার্গ কি কি?

ভাৰতীয় দৰ্শন অনুযায়ী 'মোক্শ' কী? 'মোক্শ' লাভের তিনটি পথ বা মার্গ কী কী?

भारतारि सान्थौ बादियै मक्ष'आ मा? मक्ष' मोननायनि मोनथाम लामाया मा मा?

Or / नहिवा / अथवा / एवा

Explain the concept of 'Artha' as Purusartha. 4

পুরুষার্থ হিচাপে 'অর্থ'ৰ ধাৰণা ব্যাখ্যা কৰা।

পুরুষার্থ হিসেবে 'অর্থ'-এর ধারণা ব্যাখ্যা করো।

পুরুষার্থ হিসাবে 'অর্থ'নি সানदांथिखौ बेखेव।

24. Define Scientific Induction and state its characteristics. 1+5=6

বৈজ্ঞানিক আগমনৰ সংজ্ঞা দিয়া আৰু ইয়াৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ উল্লেখ কৰা।

বৈজ্ঞানিক আগমনের সংজ্ঞা দাও এবং এর বৈশিষ্ট্যসমূহ উল্লেখ করো।

बिगियानारि दाजाबथाइनि बुंफुरलु हो आरो बेनि आखुथाइफोरखौ मख'।

Or / नहिवा / अथवा / एबा

What do you mean by Inductive Inference? State the differences between Inductive inference and Deductive inference. 1+5=6

आगमन अनुमान बुलिले कि बुजा? आगमन अनुमान आक निगमन अनुमानर माजब पार्थक्यसमूह उल्लेख कबा।

आगमन अनुमान बलते तूमि की बोबो? आगमन अनुमान एवं निगमन अनुमानेर मध्ये पार्थक्यसमूह उल्लेख करो।

दाजाबथाइ अनुमान बुडोब्ला मा बुजियो? दाजाबथाइ अनुमान आरो दानख'थाइ अनुमाननि गेजेरनि फारागफोरखौ मख'।

25. Define cause. Write the qualitative and quantitative marks of cause. <https://www.assamboard.com> 1+5=6

कारणर संज्ञा दिया। कारणर गुणगत आक परिमाणगत लक्षणबोब लिखा।

कारणेर संज्ञा दाओ। कारणेर गुणगत एवं परिमाणगत लक्षणगुलि लेखो।

जाहोननि बुंफुरलु हो। जाहोननि गुनगोनां आरो अनजिमानि सिन आखुफोरखौ लिर।

Or / नहिवा / अथवा / एबा

Discuss the fallacies of observation. 6

पर्याबेक्षणर दोषसमूह आलोचना कबा।

पर्याबेक्षणेर दोषसमूह आलोचना करो।

नोजार होनायनि गारोन्धिफोरखौ सावराय।

26. Explain the nature of Hypothesis with suitable examples. 6

উপযুক্ত উদাহৰণৰ সহায়ত প্ৰকল্পৰ প্ৰকৃতি ব্যাখ্যা কৰা।

উপযুক্ত উদাহৰণেৰে সাহায্যে প্ৰকল্পেৰে প্ৰকৃতি ব্যাখ্যা কৰো।

आरजाथाव बिदिन्धिनि हेफाजाबाव सान मोनदांथिनि आखुथाइख्रौ बेखेव।

Or / नहिवा / अथवा / एबा

What, according to Stebbing, are the different kinds of Hypothesis ? Discuss. 6

ষ্টেবিঙৰ মতে প্ৰকল্পৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰবোৰ কি কি? আলোচনা কৰা।

ষ্টেবিঙেৰে মতে প্ৰকল্পেৰে বিভিন্ন ধৰনগুলি কী কী? আলোচনা কৰো।

शेबिङ्गनि बादिब्ला सान-मोन्दांथिनि गुबुन-गुबुन रोख्रोमफोरा मा मा? सावराय।

27. Explain the Method of Difference with concrete example. 6

বাস্তৱ উদাহৰণসহ ব্যতিৰেকী পদ্ধতিৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা।

বাস্তৱ উদাহৰণসহ ব্যতিৰেকী পদ্ধতি ব্যাখ্যা কৰো।

मोगथाडारि बिदिन्धिजाँ फारागथि आदबनि बेखेवनाय हो।

Or / नहिवा / अथवा / एबा

Write a note on the Method of Con-comitant variation. 6

নহ-পৰিবৰ্তন প্ৰণালীৰ ওপৰত এটি টোকা লিখা।

নহ-পৰিবৰ্তন প্ৰণালীৰ উপৰে একটা টোকা লোখো।

नांगां मान्नायथाइ आदबनि मायाव मोनसे रेवसुं लिर।